

## פרשת ויצא

רבינו בחיי

### הקדמה לפרשת ויצא ועקב

בברכת ישירים תרום קרת ובפי רשעים תהרס (משלי יא, יא):

שייטיב להם בדברי פיו אלא אף בברכתו, כלומר בכל מה שחננו השם יתעלה, והנה הרשע בהפך ממנו, זהו שאמר "ובפי רשעים תהרס", פי הרשע לא די שלא ייטיב לשום אדם מאשר נתברך בו אבל תהרס ותחרב העיר אשר הוא יושב בקרבה בדברי פיו ובגאונת לבו. ולמדנו שהריסות העיר בדברי פיו, והצדיק כבוד העיר אפילו בממונו, וזהו שאמר "בברכת ישירים תרום קרת". וכלל הענין כי הצדיק סבת רוממות הקריה במעשיו הטובים ודבריו להם יעשו פירות. וזהו שכתוב (קהלת יא, ג) "ואם יפול עץ בדרום ואם בצפון מקום שיפול העץ שם יהוא", זה איש צדיק, כלומר העץ שהוא הצדיק במקום דירתו שם יהיו פירותיו. ויצא ועקב וגו' [ג'... שם יהוא", כלומר זה אין צריך לומר כי העץ הוא במקום דרכו שם יהוא פירותיו, וכאשר יחסר... וכאשר יחסר הצדיק ממנה יחסר גברא רבא מארעא דישראל, והנה יציאתו מן העיר עושה רושם, וכן ויצא ועקב. אמרו במדרש (בראשית רבה סח, ו) [לא הנה ליה למימר אלא] וילך חרנה ומה תלמוד לומר ויצא וגו', אלא ללמדך שכל זמן שהצדיק בעיר הוא הודיה הוא וינה הוא הנדרה, יצא משם פנה הודיה פנה וינה פנה הנדרה:

שלמה המלך עליו השלום הופיר בספרו כלל כל המדות החמורות והמגונות, ושם בכלל דבריו הצדיק הפך הרשע והישר הפך הבוגד, כי כן כיון המדות ממש, זו לעומת זו, מדה כנגד מדה, דבר והפכו. ומקרא מלא הופיר בזה, הוא שכתוב (שם כא, יח) "בפך לצדיק רשע ותחת ישירים בוגד". נתן הצדיק לעומת הרשע וישר לעומת הבוגד, וכן הופיר עוד "צדקת ישירים תצילם" (שם יא, ו) "וסלף בוגדים ישדם" (שם פסוק ג). וכן דרכו בכל מקום שהם בו לכנין ולסדר המדות ממש זו כנגד זו, להופיר הצדיק הפך הרשע, והישר הפך הבוגד, כי הוא הפכו הגמור:

וידוע כי הישר הוא המפיר הישר והאזהב אותו והבוחר בו, והוא יסבול כל דבר קשה שיחייב לו הישר, והוא הנכנע אל האמת, והבוגד בהפך כל זה, איננו מפיר הישר, ואף אם יכירו לא יודו בו, אבל בכל פעולותיו יעשה הפכו. ואף על פי כן מצינו בקצת הכתובים מספר משלי שלמה שהוא גותן בפסוק אחד מדת הישר ומדת הרשע זה לעומת זה. והכתוב הזה אומר "בברכת ישירים תרום קרת", האיש הישר ייטיב לבני אדם, והקריה אשר הוא יושב בתוכה תתעלה ותתרום בשבילו, ולא די